Ijtimoiy psixologik omillarning maktab yoshidagi bolalarning rivojlanishiga ta’siri

Izzatova Shaxlo G’ayrat qizi
70310901 – Psixologiya
(faoliyatning turli sohalari bo’yicha)
yo’nalishi magistranti

ANNONTATSIYA: Maqolada maktab yoshidagi bolalar tarbiyasiga ta’sir ko’rsatuvchi pedagogik, ijtimoiy, psixologik shart-sharoitlarni o’rganish va milliy mentalitetimizga mos keladigan tarbiya uslubini tanlash,maktab yoshidagi bolalarning ruhan sog’lom kamolga yetishi va unga ta’sir ko’rsatadigan ijtimoiy omillarning ta’siri. Ish jarayonidan unumli foydalanish haqida so’z yurutilgan.
Kalit so’zlar: Ijtimoiy faollik, pedagogik vaziyat, ko’nikma, tarbiya, madaniyat, ma’naviy faollik,keng dunyoqarash, maktab yoshi.
АННОТАЦИЯ:Статья посвящена изучению педагогических, социальных и психологических условий, влияющих на воспитание детей школьного возраста и выбор метода воспитания в соответствии с нашим национальным менталитетом, психического здоровья детей школьного возраста и социальных факторов, влияющих на него. Обсуждается влияние, продуктивное использование рабочего процесса.
Ключевые слова: Социальная активность, педагогическая ситуация, навыки, образование, культура, духовная активность, широкий кругозор, школьный возраст.
ANNOTATION: The article deals with the study of pedagogical, social and psychological conditions affecting the education of school-age children and the choice of the mothed of education that matches our national mentality, the mental health of school-age, children and the social factors affecting it. Influence, effective use of the work process is discussed.
Keywords: Social activity, pedagogical situation, skills, education, culture,spiritual activity, broad outlook, school age.

Bugungi kunda mamlakatimizning rivojlanishi va ravnaqi uchun xizmat qiladigan, aqliy rivojlanishi va ravnaqi uchun xizmat qiladigan, aqliy rivojlangan, isde’dodli yoshlarni tarbiyalash talab etilmoqda. Shunday ekan ta’lim jarayonini mukamallashtirmay jamiyat talab etayotgan yoshlarni shakllantirib bo’lmaydi.

Ma’lumki, har qanday insonning o’sish, rivojlanish va shakllanish davrlari ta’lim - tarbiya faoliyatisiz amalga oshmaydi. Aqliy taraqqiyot va ta’lim – tarbiya, bir-biriga chambarchas bog’liq faoliyatdir. Ta’lim jarayonida o’quvchi faollik ko’rsatmasa amalga oshirilayotgan tadbirlar ko’zlangan natijani bermaydi. Ta’lim jarayonida o’quvchilarni mustaqil ishlashga o’rgatish ham muhimdir.

Maktab yoshidagi bolalarning asosiy faoliyati o’qish hisoblanadi. O’quv faoliyati boladan nutq, tafakkur, qobiliyat rivojlanish uchun yangi sharoit yaratadi. Maktabga kelgan bola o’z atrofidagilar bilan psixologik jihatdan yangi munosabat tizimiga o’tadi. U o’zining hayotini tubdan o’zgartirishni, unga yangi majburiyatlar, o’quv faoliyati talablariga bo’ysunish, har kun maktabga borishni his eta boshlaydi. Oila a’zolarining bola o’quv faoliyati yutuqlari bilan qiziqayotganligi, shuningdek, uni nazorat qilayotganligi, unga qilinayotgan yangicha shakldagi munosabat uning ijtimoiy mavqei o’zgarganligini to’la his etishga o’ziga nisbatan munosabatning o’zgarishiga asos bo’ladi. Ta’lim jarayonidagi barcha imkoniyatlar orqali ularning bilimlar egallash kalomi kengayadi, qiziqishlari ortadi, ijodiy izlanish qobiliyati rivojlanadi, tafakkurning faolligi, mustaqilligi ortadi, aqliy imkoniyatni ishga solish vujudga keladi. Ular har bir narsaga berilib, sinchkovlik bilan ular o’rtasidagi farqni ajratish, umumlashtirish, xulosa chiqarish imkoniyatiga ega bo’ladilar. Bola maktabga qadam qo’yishi

bilanoq unga bo'lgan munosabat va talablar orqali o'ziga xos bo'lgan aqliy rivojlanish xususiyatlari uchun imkoniyatlar vas hart-sharoitlar yaratish oila, maktab ta'lim tizimiga ulkan mas'uliyat hissini yuklaydi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari ishonuvchan, tashqi taassurotlarga beriluvchan bo'ladilar. Buyuk allomalarimiz ta'kidlaganidek, kishining fe'l-atvori hammadan ko'ra ko'proq hayotining dastlabki yillarida tarkib topadi va unda shu davrda paydo bo'lgan sifatlar mustahkam o'rnashib kishining ikkinchi tabiatiga aylanadi. Insonning ikkinchi tabiatida tabiiy hissiyotlarni fazilatlarni tarkib toptirish yuksak axloq normalarini shakllantirish uchun butun mas'uliyat, boshlang'ich sinf o'quvchisining zimmasiga tushadi. Bolaning mazkur davrida o'qituvchilarning har bir gapi va har bir hatti harakati ta'sir ko'rsatish uning uchun haqiqat mezoni vazifasini bajaradi. Chunki o'quvchilar o'qituvchilarga qattiq ishonadilar. Uning fikr mulohazalariga quloq soladilar. Pedogigik nazokatida jiddiy tasvirlanadilar. Talablarga hamisha amal qiladilar. U bergan taopshiriqlarni bekamu-kust bajarishga intiladilar. To'g'ri mulohaza yurutishga o'rganish noma'qul qiliqlardan tiyish va musiqa tinglashga odatlantirish ularga nimalar bilan o'qilgan kitoblarni, ko'rilgan tomoshalarni muhokama qilish imkoniyati tug'iladi.

Maktab yoshidagi o'quvchilarning axloqiy sifatlarini rivojlantirishga ko'zlangan maqsadga erishish uchun ularning Yoshi va psixologik xususiyatlarini hisobga olish shart.

Ma'lumki, o'quvchilarning psixologik xususiyatlari har xil bo'lib, bir o'quvchiga muvaffaqiyat bilan qo'llangan tarbiyaviy ta'sir vositasi boshqa birga qo'llanilganda kutilgan natijani bermasligi mumkin.Tarbiyaviy tadbirlar o'quvchilarga yakkama-yakka yondashib amalga oshirilsa yaxshiroq samaraga erishilishi shubhasizdir.

Mazkur vazifalarni amalga oshirish o'qituvchi o'quvchilarning xususiyatlarini qanchalik o'rganganligiga bog'liqdir. Ta'lim jarayonida har bir o'quvchining psixik dunyosiga oqilona yo'l topa olish muvaffaqiyatlarning garovidir.

Ta'lim-tarbiya jarayonida bolalarni hayoti va faoliyatini shunday uyushtirish lozimki, bunda bola shaxsining kichik yoshida o'quvchilardatarkib topgan xususiyatlar toboro boyib va mustahkamlanib boradi. Maktab ta'limining dastlabki yillardagi bilishga bo'lgan qiziqish ko'proq intellectual qiziquvchanlikni sezilarli ravishda rivojlantiradi.

Psixologlarning ta'kidlashicha, dastavval ayrim faktlarga, boshqa narsalardan ajratib olinadigan hodisalarga nisbatan qiziqishlar hosil bo'ladi. O'qish faoliyatida kichik yoshdagi o'quvchilarning aqliy jarayonlari bilish uchun bo'lgan qiziqishlar bilan faollashib qiziquvchilarning aqliy faoliyati asosida paydo bo'ladi va uning shaxsiy individual sifatida o'quvchilarning ana shu aqliy faoliyatini yanada rivojlantiradi.O'quvchilarning qiziqishlari mazmuni, barqarorligi jihatdan xilma-xildir.Keng mazmunli va barqaror qiziqishlar o'quvchilarning yoshligidan paydo bo'la boshlaydi.

O'quvchilarning qiziqishlari kattalarni diqqat e'tiborida bo'lishi lozim. Bolalarni ijobiy qiziqishlari kattalar tomonidan rag'batlantirishi, quvvatlantirilishi kerak. Ularni qiziqishlarini payqash, uning uchun eng sevimli, doimo o'ziga jalb etadigan faoliyatni e'tiborga olmaydigan o'qituvchi va ota-onalar yomon pedagog va yomon tarbiyachidir.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2017. - 80 b.
2. O'zbekiston Respublikasining "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonuni, 2016 yil 14 sentyabr. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 37-son, 426-modda.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. 2017. - 6 (766)-son.
4. Davletshin M.G va boshqalar. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya. T-2004 yil.

5. Nishonova Z.T, G.Alimova. Bolalar psixologiyasi va uni o'qitish metodikasi. Toshkent-2003 yil

6. Sherbakov A. I. Yosh psixologiyasi va pedagogika psixologiyadan praktikum. Toshkent, 1991yil.